

ASIA: Luonnonhoito Tammon yksityisellä luonnonsuojelualueella (YSA207775)

Metsähallituksen Luontopalvelut on vuosien 2021–2022 aikana kartoittanut Tammon yksityisellä luonnonsuojelualueella luontotyyppejä ja lajistoa. Kartoitusten pohjalta olemme laatineet suunnitelman alueella tehtävistä luonnonhoitotoimista, joiden tavoitteena on turvata alueen suojeluarvojen säilyminen. Suunnitelmassa tarkastellaan luonnonsuojelualan tämänhetkistä tilannetta ja esitetään hoitosuosituksia, joiden avulla suunnitelman tavoitteet voidaan saavuttaa.

Pyydän, että kommentoitte suunnitelmaa ja hoitotoimenpiteiden toteutukseen liittyviä kysymyksiä sähköpostitse tai puhelimitse mahdollisimman pian, viimeistään 25.11.2022 mennessä. Vastaan mielelläni suunnitelmasta mahdollisesti heränneisiin kysymyksiin! Mikäli ehdotetut hoitotoimet sopivat teille, lähetän teille allekirjoitettavaksi hoitosuunnitelman hyväksymislomakkeen ja sopimuksen hoitotoimien järjestämisestä.

Ystävällisin terveisin,

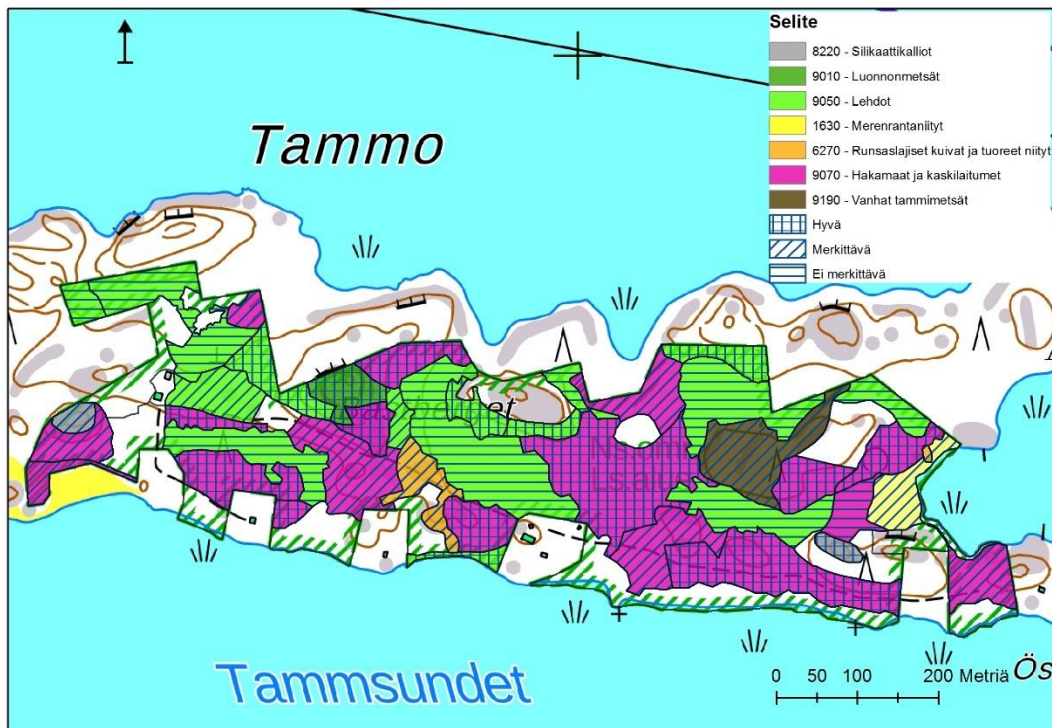
Kukka Kyrö

LUONNONHOITOSUUNNITELMA

Luonnonhoito Tammon suojelualueella

Tammon Saaren tammihaat ja -lehdot muodostavat valtakunnallisesti merkittävän kokonaisuuden. Alue tarjoaa elinympäristöjä mm. harvinaisille tammesta riippuvaisille lajeille ja monimuotoiselle perinneympäristöjen lajistolle. Tammo on myös uhanalaisen ja kiireellisesti suojeltavan, EU:n luontodirektiivi IV lajin, pikkupollopiperhosen elinympäristöä.

Tammon suojelualue sijaitsee [Saaristomeren luonnonhoidon kokonaissuunnitelman](#) hoitoalueella 1 Välisaariston perinnemaisemat ja lehdot. Suunnitelman toimenpiteet noudattavat hoitoalueen linjauksia. Lisäksi pikkupolllon takia suunnitelmassa on huomioitu kokonaissuunnitelman linjaukset hoitoalueelle 2. Kokonaissuunnitelman linjausten mukaan hoitoalueella on tavoitteena lisätä harkitusti niitty- ja hakamaapinta-alaa ja vahvistaa näin niittyverkostoa sekä huolehtia tammijatkumosta ja parantaa edellytyksiä uusien suuriläpimittaisten tammien syntymiselle. Lisäksi luonnonhoidon tavoitteena on vahvistaa saaren pikkupollopopulaatiota, joka on välisaariston pikkupollopoverkoston kannalta varsin keskeinen.

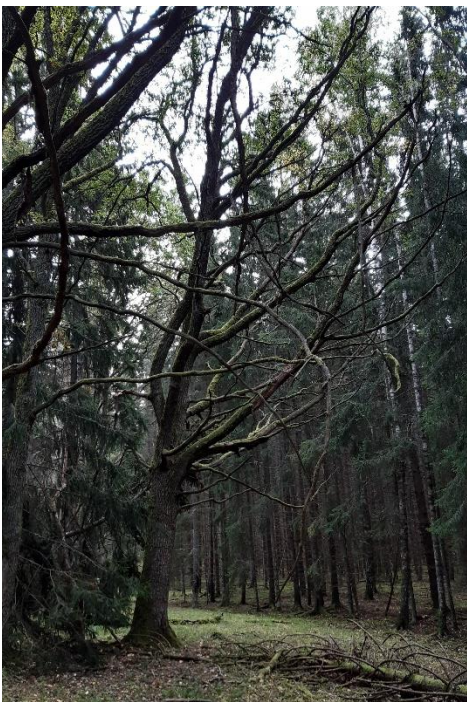
Kuva 1. Natura 2000 -luontotyytit ja niiden edustavuus Tammon suojelualueella.

Tammet

Saaren tammet ovat vaihtelevan ikäisiä ja uudistuvat luontaisesti, joskin hirvieläimet haittaavat uusiutumista. Järeitä, vielä elinvoimaisia tammia on kohtuullisen paljon. Tammet kuitenkin kärsivät paikoin varsin paljon varjostuksesta. Erityisesti vanhoille niityille/pelloille istutetut korkeiksi kasvaneet kuusikot haittaavat selvästi tammien elinvoimaisuutta. Tammea tarvitsevalle lajistolle erityisen arvokkaita ovat järeät, leveälatvuksiset yksilöt, jotka kasvavat aurinkoisilla paikoilla. Tällaisia puita ei pääse syntymään nykyisin kuusikoiden varjostamille alueille ja monet vanhat yksilöt ovat kuolemassa kuusien varjostuksen takia. Myös perinneympäristöjen umpeenkasvu haittaa tammien uusiutumista ja heikentää yksilöiden elinvoimaisuutta.

Kuva 2a. Tammihaka, jossa kasvaa suuria, elinvoimaisia tammia.

Kuva 2b. Istutuskuusikon varjostuksesta pahoin kärsineitä tammia.

Pikkuapollo

Tammon pikkuapollonkanta on alueen vahvimpia ja sen merkitys Saaristomeren pikkuapollonverkostolle on aivan keskeinen. Tammijatkumon tukemisen ohella alueen tärkein hoitotavoite onkin pikkuapollon elinympäristöjen parantaminen lisäämällä nykyisellään hyvin vähäistä mesikasvillisuutta ja pikkuapollon toukan ravintokasvin, kiurunkannuksen, määrää. Pikkuapollo on perinneympäristöjen ja lehtojen muodostamassa mosaiikkimaisessa maisemassa viihtyvä laji. Se on riippuvainen laidunnuksesta, joka ylläpitää avoimia ja puoliavoimia perinneympäristöjä. Laji on kuitenkin myös erittäin herkkä liian vahvalle laidunnukselle ja laiduneläinten tallaukselle etenkin perhosen elinkierron toukka- ja kotelovaiheissa. Siksi laidunnus on Tammossa tarkkaan säädeltyä ja pikkuapollolle tärkeät alueet laidunnetaan vuosittain vasta heinäkuulta alkaen.

Kuva 3. Pikkuapollo.

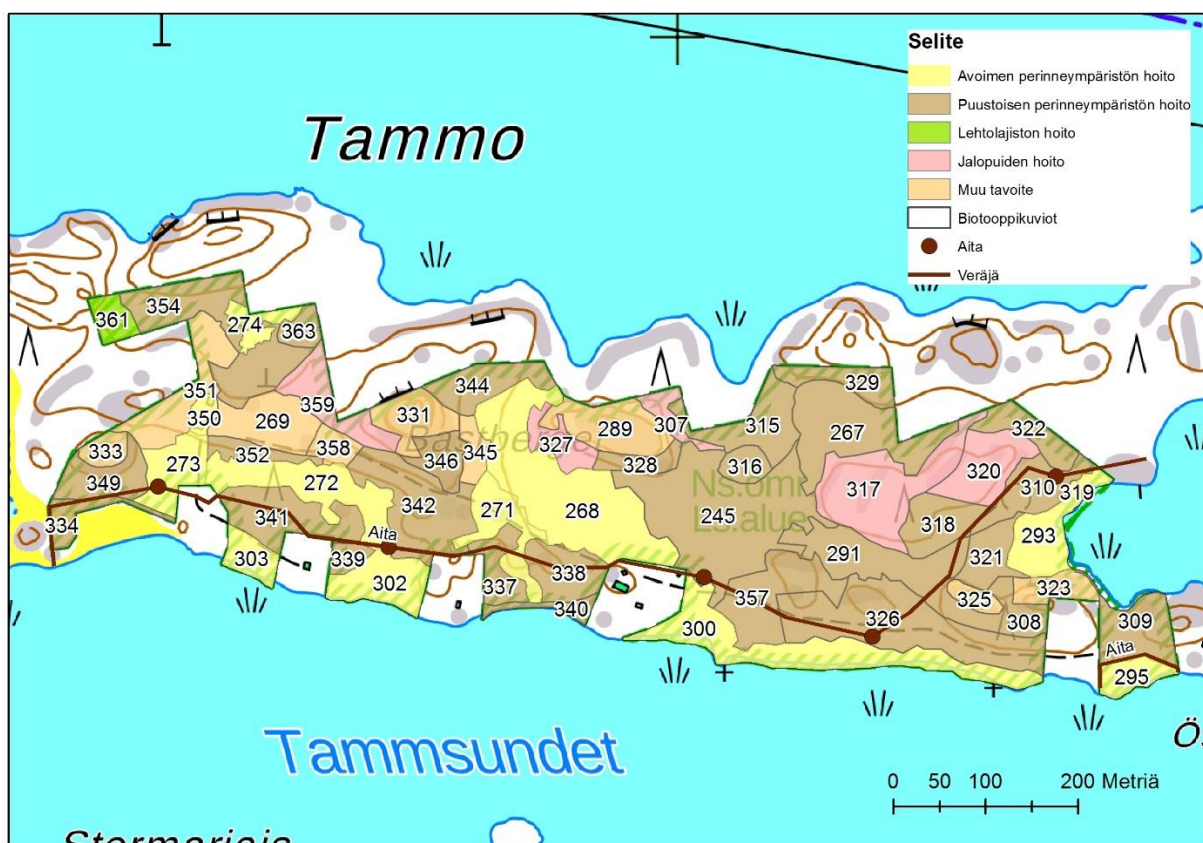
Puustoiset perinneympäristöt

Kuvassa 4 ruskealla värillä näkyvät alueet kunnostetaan hakamaaksi kaulaamalla^{*)} sekä kaatamalla nuorta puustoa (mäntyjä, koivuja ja kuusia) ja raivaamalla pensaikkoa. Lisäksi osa kuvioista on metsälaitumia, joista löytyy laiduneläimille jonkin verran ravintoa, mutta niistä ei vähennetä puustoa aluetta kunnostettaessa ja ne jäävät siten hakamaita puustoisemmiksi. Koska poistettavaa puustoa on paljon, noin puolet puista kaadetaan ja näistä osa pyritään myymään. Kaadettuja runkoja kuitenkin myös jätetään jonkin verran lahoppuiksi. Havut kasataan ja poltetaan tai myydään energiaksi. Yli 65-vuotiaita puita kaulataan/kaadetaan vain, mikäli siitä on selvästi hyötyä elinvoimaiselle, järeärunkoiselle tammiyksilölle.

*) Kaulatessa puun rungon ympäriltä poistetaan kappale kuorta, jolloin ravinteet ja vesi eivät pääse enää kulkemaan latvaan, ja puu kuolee pystyyn muodostaen luonnon monimuotoisuudelle arvokasta lahoppuuta

Biotooppikuvioilla 245 (Kuva 4) kaulataan myös tammia, koska nykyisellään tammia on kuviolla niin tiheästi, ettei järeitä, leveälatvaisia yksilöitä pääse muodostumaan. Tällä kuviolla osa tammista on todennäköisesti istutettua alkuperää. Myös muilla kuvioilla voidaan harkiten kaulata tammia, jos siitä on selvästi hyötyä suurirunkoiselle vielä elinvoimaiselle yksilölle. Pensastoa raivatessa huolehditaan, että pensaita myös jää

Kaikki puustoiset perinneympäristöt (hakamaat ja metsälaitumet) hoidetaan laiduntamalla. Laidunnus voidaan aloittaa tarvittaessa jo ennen kunnostusraivausta. Mikäli teille sopii, myös suojelualueiden ulkopuoliset osat otetaan ainakin aluksi mukaan laitumeen. Myöhemmin laidunnus voidaan tarvittaessa rajata vain suojelualueelle.

Kuva 4. Luonnonhoidon toimenpiteiden tavoitteet ja ehdotus pikkuapoloille tärkeitä alueita alkukesällä suojaavasta aidasta.

Kuva 5. Saaren eteläosan rantaniittyyn rajautuvaa aluetta, jossa erottuu vielä selvästi hakamaarakenne.

Kuva 6. Biotooppikuviolla 245 tiheässä kasvavia tammia.

Avoimet perinneympäristöt

Hoitoalueeseen sisältyy sekä valmiiksi avoimena säilyneitä niittyjä että vanhoja peltoja/niittyjä, joille on istutettu kuusikkoa (Kuva 4, keltaiset kuviot). Niityiltä raivataan vesaikkoa ja tarvittaessa kaulataan/kaadetaan niityille kasvaneita puita. Lisäksi niittyihin rajautuvista metsänreunoista

kaulataan/kaadetaan nuorta puustoa. Pikkuapollolle tärkeät rantaniityt suojataan kevytrakenteisen sähköaidan avulla laiduntajilta heinäkuun alkuun asti. Ruovikkoa voidaan myös tarvittaessa niittää.

Istutetut kuusikot (Kuva 4, kuviot 268, 267, 272, 291 ja 354, yht. noin 5,5 ha) poistetaan kuviosta riippuen kokonaan tai osittain niittypinta-alan lisäämiseksi ja tammien elinvoimaisuuden parantamiseksi. Kuusten korjuu tehdään konetyönä lehtipuustoa, etenkin tammia varoen. Ainespuun lisäksi myös hakkuutähteet myydään. Istutuskuusikoiden korjuuta tai muitakaan isoja raivaustöitä ei tehdä lintujen pesimäaikaan. Osaan istutuskuusikoista jää korjuun jälkeen puita niin paljon, että niiden hoidossa tähdätään puustoisien perinnebiotoopin hoitoon.

Kuva 6. Tammon etelärannan ruovikoinutta niittyä. Laidunnus palauttaa rantaniittyjä matalakasvuisiksi, vähentää ruovikkoa ja pitää vesaikon kurissa.

Kuva 7. Saaren keskiosan kallioketo, jossa on säilynyt monipuolista ketolajistoa.

Jalopuiden hoito

Kuvassa 4 vaaleanpunaisella näkyvillä kuvioilla hoidon tavoitteena on jalopuiden hoito. Näillä kuvioilla lisätään tilaa ja valoa tammille, joiden pituus on yli puolet valtapuuston pituudesta sekä tätä pienemmillekin tammille, jos niillä on hyvät edellytykset kasvaa paksurunkoisiksi ja leveälatvaisiksi yksilöiksi. Tammien ympäriltä kaulataan/kaadetaan niiden elinvoimaa heikentäviä puita siten, että tammen latvus saa noin 5 m vapaata tilaa. Eteläpuolelle tilaa saa jäädä reilummin, pohjoispuolelle riittää vähemmän. Lisäksi kuvioilta vähennetään kuusen alikasvosta. Kaadetut ja kaulatut puut jätetään lahoppuiksi.

Lehtolajiston hoito

Kuviolla 361 (Kuvassa 4 vaalean vihreällä) tavoitteena on lehtolajiston hoito. Kuviolta poistetaan alikasvoskuuset ja kasataan kaadettujen puiden rungot kuvion ojiin.

Muu tavoite

Kuvassa 4 oranssilla näkyvät kuviot sisältyvät käytännön syistä laitumeen, mutta niissä hoitotavoite ei ole perinnebiotoopin ylläpitäminen.

Ojat

Alueella on jonkin verran vanhoja oja. Niitä pyritään kunnostuksen yhteydessä tukkimaan mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi kasaamalla niihin kaadettuja runkoja.

Laidunnus

Niittyjen ja hakamaiden kunnostus tehdään vain, mikäli alue voidaan jatkossa hoitaa laiduntamalla. Laiduneläimet mm. ylläpitävät matalana kukkivaa kasvillisuutta ja maiseman avoimuutta. Jos aluetta ei laidunnettaisi, menetettäisiin kunnostuksen hyödyt pusikoitumisen ja muun umpeenkasvun myötä. Tammoon suositellaan ensisijaisesti nautalaidunnusta. Paras vaihtoehto on pienikokoisten alkuperäisrotujen käyttö, mutta muutkin rodut käyvät. Myös lammaslaidunnus on mahdollinen vaihtoehto. Pikkuapollolle tärkeät elinympäristöt pitää suojata alkukesän laidunnukselta. Niissä laidunnus voi alkaa vuosittain aikaisintaan 1.7.

Aitaaminen

Mikäli laidun kattaa koko saaren, aidataan pelkästään saaren eteläosa kevyellä sähköaidalla (Kuva 4). Materiaaleina käytetään nauhaa ja muovitolppia ja sähkö tulee aurinkopaneeleilla toimivasta akkupaimenesta. Aidan tarkoitus on suojata pikkuapollolle tärkeät ympäristöt laiduntajilta alkukesäksi. Heinäkuusta alkaen veräjät avataan tai aita puretaan kokonaan niin, että laiduneläimet pääsevät myös etelän rantaniityille. Mikäli rantaniityt ovat vaarassa tulla ylilaidunnetuiksi ennen laidunkauden loppua, ne suljetaan uudestaan laiduntajilta aidan avulla. Jos laidunnetaan vain suojelualueella, aidataan suojelualue

lammasverkolla ja verkon yläpuolelle lisätään sähköpaimenlanka, mikäli laitumelle tulee nautoja. Lisäksi käytetään kevyitä lohkoaitoja suojaamaan pikkuapollolle tärkeimmät alueet.

Ystävällisin terveisin,

Kukka Kyrö

Suunnittelija, Metsähallitus, Rannikon Luontopalvelut

kukka.kyro@metso.fi

p. 0406551510